

ANJUMAN | KONFERENCLAR | CONFERENCES

O'ZBEKISTONDA ILMIY TADQIQOTLAR:

DAVRIY ANJUMANLAR

DAVRIYLIQI: 2018 | 2022

2022

ERNEST XEMINGUEY
(1899-1961)

Chol qushlar va ayniqsa, belinim oziq
axtariib uchgan, ammo deyarli hech qachon
uni topolmaydigan jumlil va nozik dengiz
qaldirg'ochlariga axtariib ketar va qushlar
turmushi, qirin-qora va katta, kuchli
qushlarni hisobga olmayanda, buning kun
kechirishimizga qaraganda ham juda ogir.
Okean gohida shu qadar ham beshim dollar
ekan, nima uchun qushlarni mana bu
dengiz qaldirg'ochlari singari nozik va
shikasta qilib yaratganlar. Okean saxsi va
gozal, ammo u goho to'xtatdan shunday
shaf-qatsiz bolis ketadiki, uning ustidagi
oziq dindagi chary urib chong'ib, oziq va
mangli ovoz bilan bir-birlariga jor bolib
uchgan bu qushlar unga nisbatan
beshinoya zalf va mo'ri ko'rinadi.

"CHOL VA DENGIZ" ASARI

AVGUST

№43

CONFERENCES.UZ

Toshkent shahar, Amir
Temur ko'chasi, pr.1, 2-uy.

+998 97 420 88 81

+998 94 404 00 00

www.taqiqot.uz

www.conferences.uz

**ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ
ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ
АНЖУМАНЛАР:
13-ҚИСМ**

**НАЦИОНАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
УЗБЕКИСТАНА: СЕРИЯ
КОНФЕРЕНЦИЙ:
ЧАСТЬ-13**

**NATIONAL RESEARCHES OF
UZBEKISTAN: CONFERENCES
SERIES:
PART-13**

ТОШКЕНТ-2022

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” [Тошкент; 2022]

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” мавзусидаги республика 43-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 август 2022 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2022. - 11 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳтил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фарғона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шоҳида Юсуповна «Тараққиёт стратегияси» маркази муҳаррири

6. Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Ҳамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Муסיқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқайом Раҳимбердиевич (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган муҳандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг ҳаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

АРХИТЕКТУРА ВА ДИЗАЙН ЙЎНАЛИШИ РИВОЖЛАНТИРИШ

1. Улашов Камолиддин	
САМАРҚАНД ВИЛОЯТ ЎЛКАШУНОСЛИК МУЗЕЙИ МЕҲМОНХОНА	
БЕЗАТИЛИШИ ТАРИХИ	7

АРХИТЕКТУРА ВА ДИЗАЙН ЙЎНАЛИШИ РИВОЖЛАНТИРИШ

САМАРҚАНД ВИЛОЯТ ЎЛКАШУНОСЛИК МУЗЕЙИ МЕҲМОНХОНА БЕЗАТИЛИШИ ТАРИХИ

Улашов Камолиддин

Самарқанд вилоят

Ўлкашунослик музейи мудири

тел : 97-577-05-72

Аннотация: Ушбу мақолада Самарқандда бунёд этилган XX аср меъморчилигининг ажойиб намуналаридан бири бўлмиш бино ва унинг безатилиш техникаси ҳақида сўз боради. Мақоладаги барча маълумотлар тарихий фактлар асосида ёритилган.

Калит сўзлар: Меъморчилик иншооти, ёғоч ўймакорлиги, ислимий нақшлар, ганж, меҳмонхона, венеция ойнаси.

Инсоният яратган санъатларнинг шундай турлари борки, уларга илк бор қўзингиз тушганда ҳайратга тушмасдан иложингиз йўқ. Шундай пайтларда беихтиёр юрагингиз энтикиб, қалбингиз завқу- шавққа тўлиб кетади. Балки шудир санъатнинг сеҳри.

Меъморий ёдгорликлар ҳар бир халқнинг тарихи, қадриятлари ва маънавияти тимсоли сифатида номоён бўлиб, бундай обидаларнинг ўрганилиши ўша давр ҳақида маълумот бериб, тарихнинг шу даври ҳақида кўпроқ маълумот олинишига олиб келади. Биз ҳозир XX аср меъморчилигининг ажойиб дурдонаси бўлган бир бино ва унинг ўзига хос томонлари безалиш техникаси ҳақида ҳикоя қиламиз. Самарқанд шаҳрининг марказий қисмида жойлашган бугунги кунда Вилоят Ўлкашунослик музей вазифасини бажараётган бу бино асли Австриялик бўлган меъмор ака-ука Неллилар лойиҳаси асосида 1902-1916 йиллар давомида бунёд этилган. Бинонинг қурилиш услуби XX-аср бошларида урфда бўлган эклектик услубда [Жукова С.Садуллаева Ш].

Эклектика термини юнонча eklegein сўзидан келиб чиққан бўлиб “танламоқ” деган маънони англатади. Шунинг учун эклектика услубида турли вақт услуб ва маданиятдаги ҳар хил қисмларни танлаш ва бирлаштиришга асосланган бўлиб унинг мақсади ўзгача муҳит яратишдан иборат [<https://ru.wikipedia.org>]. Эклектикада кишилар назарида бир

бирига мос келмайдигандек бўлиб кўринадиган деталлар ҳам мохирона тарзда бир – бирига мослаштирилади. Биз ҳикоя қилаётган бинода ҳам меъмор усталар ажойиб ечим топганлигининг гувоҳи бўламиз. Бу ерда 1902-1916 йилларда бешта бино қад кўтарган. Ҳар бир бинонинг ўзига хос вазифаси бўлган. Бинодаги энг диққатга сазовор ва тамошабинларнинг эътиборини тортадиган қисми бу катта ва кичик меҳмонхоналар ҳисобланади. Меҳмонхона қурилиши 1911-йилдан бошланган. Бу зални безашда Самаркандлик кўли гул усталардан наққош - Усто Бако Мирбобоев, (1876-1953 й.) расом - наққош Усто Абдуғани Латипов, (1876 - 1953 й.), гилкорлар - Усто Шамсуддин Ғофуров (1884 - 1963), Усто Хафиз Жалилов (1884 - 1953). Шунингдек уста Содик, уста Камол, уста Акрамлар иштирок этганлар [Жукова С. Садуллаева Ш].

Бу зални шарқ ва ғарб меъморчилигининг дурдонаси деб атай оламиз. Негаки залнинг тўрида арка кўринишидаги устунлардан фойдаланилган. Устунлар эса майда ганжли қилиб безатилган. Одатда бундай кўриниш Европа архитектураси учун хос ҳисобланиб кўплаб ибодатхоналарда асосий услуб сифатида қўлланилган. Меҳмонхона деворини безатишда ганж устида ўймакорлик пардоз усулидан фойдаланилган. Бу жимжимадор ганжли деворда ҳар хил ўсимликсимон ва геометрик нақшлар ишлатилган. Тўртта вазада гуллар тасвирланган. Табиатдаги барг, банд, бута, ғунчалар наққош томонидан шундай услублаштирилганки кишини ҳайратга солади. Биргина баргнинг жуда кўп турларидан фойдаланилган. Жумладан шобарг, қўш барг, себарг, хурмо барги, тол барги, анор барги. Шунингдек, гул нақшларидан ҳам унумли фойдаланилган. Атиргул, ой гул, лолагул ва бошқалар хонага ўзгача чирой бағишлаб турибди [Қ. Қосимов]. Шунингдек саккиз қиррали юлдуз ўн икки қиррали юлдузлар бадиийлаштирилган Давид шити ҳам кўп ўринларда ишлатилган. Нақшлар ўсимликлардан олинган кўк, яшил, сариқ зарғалдоқ ранг, кулранг хаворанг билан бўялган. Табиий ранглارнинг қўлланилгани учун узоқ йиллардан буён ўз рангини йўқотмасдан деярли ўзгаришсиз турибди. Кичик меҳмонхонада ҳам наққошликнинг ажойиб наъмунаси бўлиб, бу ерда одатдаги нақшлардан ташқари тўртта тўти кушнинг тасвирини ҳам кўрасиз.

Тўтиқушлар ғарб уйғониш даври расомчилигида поклик, донолик ва бойлик рамзи ҳисобланган. [kulturologia.ru]. Шунингдек Библияда ҳам тўтиқуш образи учрайди [kulturologia.ru]. Меҳмонхона шифти ҳам ёғоч ўймакорлигининг ажойиб намунаси бўлиб

чўп устида ўймакорлик усулидан фойдаланилган. Бу ерда ҳам ўсимликсимон ва геометрик нақшлар ишлатилган шифт етти қаватли қилиб ишланган. Шифтнинг безагини Қўқондан ва Каттакўрғондан келган усталар ишлаган[Жукова С.Садуллаева Ш]. Мойбўёқ билан бўяган.

Меҳмонхона ички безатиш услубида янгича Европага хос бўлган деталларни кўришингиз мумкин. Масалан ганжли панжаралар ортида ранг-баранг тусли венеция шишасидан ишланган витражлар қилинган. Бу ойналар ҳам хонага кўрк бериб турибди. Яна бир эътиборли томони рангли ойналар меҳмонхона ичини ташқи ёруғликнинг тўғри тушишидан асрайди. Меҳмонхонанинг яна энг ажойиб буюмларидан бири бу зарҳалли кўзгу ҳисобланади. Бу кўзгу ҳам буюртма асосида Венециядан келтирилган. Ойна асл ҳолича сақланиб турибди.

Шунингдек хонани иссиқлик билан таъминлаш учун бу ерга иккита нафис камин печлари ҳам ўрнатилган. Бу печлар Германия заводида ишлаб чиқарилган. Меҳмонхонанинг балкон қисми ҳам диққатга сазовор бу ерда 8 та вазада гул кўплаб геометрик нақшлар миллий сўзанааларни эслатувчи гуллар расми акс эттирилган. Яна бу ерда рус яхудий дўстлиги рамзи сифатида ишланган картинага кўзингиз тушади. Балконнинг арка қисмида гул барглари олтин ранг билан бўялган.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўлкашунослик музейи тарих бўлимининг бошлиғи Ш. Садуллаева ва илмий ходими С.А. Жукова. Ўлкашунослик музейи тарихи. Экскурсоводлар тайёрлаш курслар ўқувчилари учун тайёрланган маърузанинг матни. Самарқанд. 2012 йил.
2. <https://ru.wikipedia.org>
3. Қ.Қосимов Наққошлик-Т Ўқитувчи 1990
4. internet sayti kulturologia.ru

ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ ТАДКИКОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 13-ҚИСМ

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусахҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 31.08.2022

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000